

II +

Ξέ τούτη τή φωτογραφία ήμουνα νέος κοντά 22
χρονῶ· ἐδῶ εἶναι ἡ γυναίκα π' ἀγαποῦσα: ἡ
γυναίκα μου
Τὴ λέγαγε Μάρθα· ἐφογγε τό γιό μου μέ λαχτά-
ρα στήν ἀγκυλιά της
Δέ μου ' πε: «χαίρομαι πού πᾶς νά πολεμήσεις».
Ἐκλαίγε σάν ἓνα μικρό κοριτσάκι.

32

Κι ἐδῶ κάποιο σπιντι παλιό μ' ἓναν κήπο στη μέση
καί μ' ἀνήθι...
...Θυμάσαι ὅταν ήμασταν παιδιά εἶχαμε ἓνα ξύλι-
νο ἀλογο καί μιὰ γυάλιστερη τρομπέτα
Τά βράδια ξαγρυπνοῦσαμε στά βιβλία μέ τίς ἀρ-
χαίες ἠρωικές ιστορίες
Τῶν ἀθῶο μας ὅπου τυράννησαν οἱ ἀντιλαλοὶ τῶν
φημισημένων πολεμιστῶν
Ἦστερα τά ξεχάσαμε ὅλα αὐτά σέ μιὰ γωνιά γε-
λώντας γιά τά παιδιόστικα καμώματα.
Ἦσως αὐριο μιὰ τόσοη τρυπύρα μου χάρῶζει τό μέ-
τωπο
Ἦ μιὰ τρυπύρα πού χωρᾶ ὄλο τόν πόνο τῶν ἀν-
θρώπων
Ποιός εἶμαι: Ποῦ βρισκομαι: Σκίστε τά ποῦχα μου
ἐδῶ μπροστά στό στήθος
Ἦσως θά βρῆτε ἀκόμα τ' ὄνομά μου σκαλισμένο.
Ποιός τό θυμάται;
Ψάξτε τά ποῦχα μου ἀκόμα... Ἦδῶ ήμουνα νέος 22
μόλις χρονῶ
Κι ἐδῶ μιὰ γυναίκα πού σφιγγει μέ λαχτάρα ἓνα
παιδί στήν ἀγκυλιά της.
(Ἦ Εκλαίγε ἀληθεια ὅταν ἐφευγα σάν ἓνα μικρό κο-
ριτσάκι.)

33

“Ἐστὶ μέρες ὅλες γὰ μὶα

Μὶα, τέσσαρες, πενηνταβό.

Κομπολογίων τοῦ Ζευιόδριου.

Σὰ χάντες κατόμαρες

Ὀλοδίες

Δεμέτες

Ἡ μὶα πᾶνω ἀπ’ τὴν ἄλλη

Ἐφτά μέρες

Ἐημέρωσεν ὁ δειχτής πάλι Κυριακή.

ΧΕΙΜΩΝΑΣ 1942

Έξι μέρες άναμονή
Έξι μέρες σκέψη.
Γιά μιá μέρα.
Μόνο για μιá μέρα
Μόνο για μιάν ώρα.
Απόγευμα κι ήλιος.

Ώρες
Ταυτισμένες
Χωρίς συνείδηση
Προσπαθώντας μιá λάμψη
Σέ φόντο σελίδων
Μέ πένθιμο χρώμα.

Μιá μέρα άμφίβολης χαράς
Ίσως μόνο μιάν ώρα
Λίγες στιγμές.
Τό βράδι αρχίζει πάλι ή άναμονή
Πάλι μιάν εβδομάδα, τέσσερις, πενηνταδυό

.....

ΑΝΑ

Πά

Κυ

Εα

Σα

Ό

Α

Σ

Ό

Α

Πλαίσις

80,100,12,180,140,113

Προβλήματα των ημερών και των ετών
ως πρόβλημα και εμβληματικό το έθνος και την πίστη

654 351

Ιστορία: Χρον. Χρον. Χρον.

1941 - 1971

εποχές 2 - παρελθόντος
εποχές 3 - η συνέχεια - η συνέχεια 2
η συνέχεια 3 - ο στόχος

Τὰ Ποιήματα

Μανόλη Αραγωστάκη

Abstr. 153, 40, 55, 49, 74, 12
1941-1971 Copyright Manolis
1975 για την Ελλάδα
και Τουρκική βιβλιοθήκη Ζυρίχης
Εκδ. Εστιασμένη "Αγίου Ελά-
της", Εκδοτική Αγοράς Ελλά-
δας Αθήνα. Printed in Greece.

Νοτιοανατολικά 1971
Ανατολικά 1976
1976, 1977
1977
1978, 1979, 1980, 1980
1978, 1979, 1980, 1980
1981

Κι όμως, Δημήτρη, ζανά πίσω δέν πρέπει να γυρί-
 σουμε
 Χρέος μας είναι να δά να μη γυρίσουμε.

“Ας ζανταρωθούμε πάλι έκτινο τό τραγούδι
 του λέγαμε στην άρχή
 “Ας ζανταρωθούμε τα ίδια πάλι πράγματα όνας ό-
 ταν ξεκινήσαμε
 Γιατί όλα, ξέρεις, πώς τελειώνουμε και μόνο ένα
 δέν τελειώνει
 Γιατί κι η ίδια η ζωή, Δημήτρη, είναι κι αυτή ό-
 ποφή
 “Όσο κι αν είν’ μοιραίο να τίς ζήσεται κι αν τίς ζεί
 άκόμα.

Τώρα που φτάσαμεν εδώ δέν πρέπει να ζανταρωπι-
 σουμε.
 Πιο καλά να σταθούμε εδώ, μα όχι πάλι πίσω.

† ΤΡΑΠΑ
 ↑

Δέν είχε τίποτα τ' ἀλλόκοτο ἢ κραυγή μου.

...Θά φύγουμε κάποτε ἀθόρυβα καί θά πλανηθοῦ-
με

Μές στίς πολύβοες πολιτείες καί στίς ἔρημες θά-
λασσες

Μέ μιάν ἐπιθυμία φλογισμένη στά χεῖλια μας
Εἶναι ἡ ἀγάπη πού γυρέψαμε καί μᾶς τήν ἀρνήθη-
καν

Ξεχνοῦσες τά δάκρυα, τή χαρά καί τή μνήμη μας
Χαιρετώντας λευκά πανιά π' ἀνεμίζονται.
"Ἰσως δέ μένει τίποτ' ἄλλο παρά αὐτό νά θυμόμα-
στε.

13. 12. 43 †

Θυμᾶσαι πού σοῦ ἔλεγα: ὅταν σφυρίζουν τά πλοῖα
μὴν εἶσαι στό λιμάνι.

Μά ἡ μέρα πού ἔφηνε ἦτανε δικιά μας καί δέ θά
θέλαμε ποτέ νά τήν ἀφήσουμε

"Ἐνα μαντίλι πικρό θά χαιρετᾷ τήν ἀνία τοῦ γυρι-
σμοῦ

Κι ἔβρεχε ἀλήθεια πολύ κι ἦτανε ἔρημοι οἱ δρό-
μοι

Μέ μιά λεπτήν ἀκαθόριστη χινοποριάτικη γεύση
Κλεισμένα παράθυρα κι οἱ ἀνθρώποι τόσο λησμο-
νημένοι

—Γιατί μᾶς ἄφησαν ὄλοι; Γιατί μᾶς ἄφησαν ὄλοι;
Κι ἔσφιγγα τά χέρια σου

16

Μές στήν ψυχή μου σκιρτᾷ τό ἑναγώνιο Γιατί,
Ρουφῶ τόν ἀγέρα τῆς μοναξιάς καί τῆς ἐγκατάλει-
ψης

Χτυπῶ τούς τοίχους τῆς ὑγρῆς φυλακῆς μου καί
δέν προσμένω ἀπάντηση

Κανείς δέ θ' ἀγγίζει τήν ἔκταση τῆς στοργῆς καί
τῆς θλίψης μου.

Κι ἐσύ περιμένεις ἕνα γράμμα πού δέν ἔρχεται
Μιά μακρινή φωνή γυρνά στή μνήμη σου καί
σβήνει

Κι ἕνας καθρέφτης μετρά σκυθρωπός τή μορφή
σου

Τή χαμένη μας ἄγνοια, τά χαμένα φτερά.

17

ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

N.M.

Ακόμα πιό κοντά, και δέ θα σπάσουν αν δέ σπά-
σουν τώρα τόρα τά δεσμά σου
Δέ θα μπορούμε νά ρωτήσουμε τη διψασμένη άγω-
νά μας:

Γιατί δέν πεθαίνουνε πιά αυτές οι μέρες που μās
ληηλάτησαν τόσο;

Ή στο χρόνο π' άρχίσαμε ν' άγαπούμε σάν άν-
τρες και τά κορίτσια τραβούσαν τό χέρι τους
χωρίς νά ξέρουν τό γιατί

Κι όμως, ίσως νά 'τανε κι ώραϊό, σάν ένα βιβλίο
άνοιχτό, νά περνούσανε οι ώρες άθόρυβα τρι-
γυρισμένες άσφάλεια

Και νά ξεχάσουμε τό θάνατο έμεις που ζηλέψαμε
τίς πεταλούδες μές στις καλοκαιριάτικές μας
άνομνησεις.

Μιά μέρα θά γράψω την Ιστορία τών χρόνων μου

38

Ένας κήπος μ' δικά κοιμένα άγουρα ρόδα
Μιά θάλασσα που ταξιδεύουε τά πλοία χωρίς
τροορισμούς

Πρόσωπα σπαταλημένα την εποχή που κατόρθω-
σαν ν' άγγίξουν έλαφρά μιά συνετά φιλαγμέ-
νη πτυχή μας

Πρόσωπα που 'ταν για μās ή στοργή τους πληγή
αυτά θά σου γράψω.

Στό μεταξύ στις όχθες τών μεσημεριάτικων ποτα-
μιών δέν κοιμόνται πιά οι χλοιοί Νάρκισ-
σοι με τίς άθρες τους ευαίσθητες ψυχές

Στη στέρνα του πάρκου τά παιδάκια δέν ταξιδεύ-
ουν πιά τίς δροσερές τους χίμαιρες πάνω στά
χάρτινα μικρά τους καράβια

Θυμούμαι την κροφήν άγωνία μας; τό σφιξίμο
στη θέα του πρώτου κίτρινου φύλλου που μās
άφηνε μιάν δλόικρη γευση στό στόμα.

Φτάνει πιά αυτές οι μέρες που μās κούρασαν τόσο
(Οδυνηρές παραστάσεις άυλων δραμάτων)

Φτάνει πιά ή γαλάζια αϊθρία του Αιγαίου με τά
ποιήματα που ταξιδεύουν σ' άσημαντα νη-
σιά για νά ξυπνήσουν την ευαισθησία μας

Τά κορίτσια που έρωτεύονται την ίδια τους μορφή
στον καθρέφτη και προσμένουν νά λικνίσουν
τ' άβρα όνειρά τους.

39

ΧΑΡΗΣ 1944 †

“Ημιασαν όλοι μαζί και ξεδιπλώναμε ακούραστα
τις ώρες μας
Τραγουδούσαμε σιγά για τις μέρες που θά ‘ρχόν-
τανε φορτωμένες πολύχρωμα όράματα
Αυτός τραγουδούσε, σωμαίναμε, ή φωνή του ξυ-
πνούσε μικρές πυρκαγιές
Χιλιάδες μικρές πυρκαγιές που πυρπολούσαν τή
νιότη μας
Μερόνυχτα έπαιζε τό κρυφτό μέ τό θάνατο σέ κά-
θε γωνιά και σοκάκι
Λαχταρούσε ξεγνώστας τό δικό του κορμί νά χα-
ρίσει στους άλλους μιάν “Ανοιξη.
“..Ημιασαν όλοι μαζί μά θαρρείς πώς αυτός ήταν
όλοι.
Μιά μέρα μάς σφύριξε κάποιος στ ‘ όφτι: «Πέθανε
ό Χάρης»

36

«Σκοτώθηκε» ή κάτι τέτοιο. Λέξεις που τίς ακού-
με κάθε μέρα.
Κανείς δέν τόν είδε. “Ηταν σούρουπο. Θά ‘χε
σφιγμένα τά χέρια όπως πάντα
Στά μάτια του χαρόχτηκεν άσβηστα ή χαρά τής
καινούριας ζωής μας
Μά όλα αυτά ήταν απλά κι ό καιρός είναι λίγος.
Κανείς δέν προφταίνει.
...Δέν είμαστε όλοι μαζί. Δυό τρείς ξεντεύτηκαν
Τράβηξεν ό άλλος μακριά μ ‘ ένα φέροσιμο όρι-
στο κι ό Χάρης σκοτώθηκε
Φύγανε κι άλλοι, μάς ήρθαν καινούριοι, γεμίσαν
οί δρόμοι
Τό πλήθος ξεχύνεται άβάσταχτο, άνεμίζουνε πάλι
σημαίες
Μαστιγώνει ό άνέρας τά λάβαρα. Μές στό χάος
κυματίζουν τραγούδια.
“Αν μές στις φωνές που τά βράδια τρυπούνε άνε-
λέητα τά τείχη
Ξεχόρισες μιά: Είν ‘ ή δική του. “Ανάβει μικρές
πυρκαγιές
Χιλιάδες μικρές πυρκαγιές που πυρπολούν τήν ά-
τίθαση νιότη μής,
Είν ‘ ή δική του φωνή που βουίζει στό πλήθος τρι-
γύρω σάν ήλιος
Π ‘ άγκαλιάζει τόν κόσμο σάν ήλιος που σπαθίζει
τις πικρές σάν ήλιος
Πού μάς δείχνει σάν ήλιος λαμπρός τις χρυσές
πολιτείες
Πού ξανοίγονται μπρός μας λουσαμένες στην ‘ Α-
λήθεια και στό αίθριο τό φώς.

37

‘Απ’ τήν ‘Αθήνα θά πάω στό Μοντεβίδεο ἴσως καί
στή Σαγκάη· εἶναι κάτι κι αὐτό δέ μπορεῖς νά
τό ἀφισηγήσεις.

Κεντίσαμε—θυμίσου—ἀτέλειωτα τοιγάρα συζη-
τώντας ἕνα βράδι
—Ξεχνῶ πάνω σέ τί—κι εἶναι κρίμα γιατί ἦταν τό-
σο μά τόσο ἐνδιαφέρον.

Μιά μέρα, ἄς ἦτανε, νά φύγω μακριά σου ἀλλά κι
ἐκεῖ θά ῥθεις καί θά μέ ζητήσεις
Δέ μπορεῖ, Θεέ μου, νά φύγει κανεῖς ποτέ μοναχός
του.

ΘΑ ῥΘΕΙ ΜΙΑ ΜΕΡΑ... ✦

Θά ῥθει μιά μέρα πού δέ θά ῥχουμε πιά τί νά ποῦ-
με
Θά καθόμιστε ἀπέναντι καί θά κοιταζόμιστε στά
μάτια

ῥΗ σιωπή μου θά λέει: Πόσο εἶσαι ὁμορφη, μά δέ
βρίσκω ἄλλο τρόπο νά σ’ τό πῶ
Θά ταξιδέψουμε κάπου, ἔτσι ἀπό ἀνία ἢ γιά νά
ποῦμε πῶς κι ἐμεῖς ταξιδέψαμε.

ῥΟ κόσμος ψάχνει σ’ ὄλη του τή ζωή νά βρεῖ του-
λάχιστο τόν ἔρωτα, μά δέ βρίσκει τίποτα.
Σκέφτομαι συχνά πῶς ἡ ζωή μας εἶναι τόσο μικρή
πού δέν ἀξίζει κόν νά τήν ἀρχίσει κανεῖς.

Τόν πρῶτο Μάρτη, στόν πόλεμο, γνώρισα ἕναν
ῥΕγγλέζο θερμιστή

Πού μου διηγήθηκεν ὁλόκληρη τήν ἱστορία τοῦ
Σάμ Ντεϋλαν

«Εἶναι ἀργά» μου εἶπε κάποτε «θά ῥπρεπε πιά νά
πηγαίνουμε

Μά δέν εἶναι ἀνάγκη ἐπιτέλους νά κλοῦτε τόσο
πολύ γιά ἕναν ἄνθρωπο πού σκοτώθηκε.

Πέθανε στήν ἀγκαλιά μου καί ψιθύριξε ἕνα γυναι-
κεῖο ὄνομα

Εἶναι πολύ γελοῖο νά πεθαίνεις καί νά ψιθυρίζεις
ἕνα γυναικεῖο ὄνομα»

Τό μούτρο του ἀσπρίζε παράξενα. ῥΥστερα δέν
τόν ξαναεῖδα.